

مؤلفه‌های هویت ملی در شعر معاصر (مطالعه موردی شعر محمدرضا شفیعی کدکنی)

* مسعود روحانی

E-mail: ruhani۴۶@yahoo.com

** محمد عنایتی قادیکلایی

E-mail: Enayati۷۶۶۳@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۸۸/۱۲/۲۶

تاریخ دریافت: ۱۳۸۸/۱۰/۱۴

چکیده

در عصر حاضر، فرایند جهانی‌شدن، انسان‌ها را به سوی یکپارچگی، وحدت و شهروندی جهانی دعوت می‌نماید و ضرورت پرداختن به هویت ملی و بنیان‌های آن آشکارتر می‌باشد. یکی از آبشخورهای هویت ایرانی، زبان و ادبیات فارسی است. در تاریخ افتخارآمیز ایران، همواره هویت و همبستگی مردم از راه زبان فارسی حفظ شده است و شاعران معاصر نیز از شعر پارسی به‌عنوان ابزاری در جهت حفظ هویت ملی بهره برده‌اند.

یکی از مسائلی که شاعران معاصر با هدف تقویت هویت ملی بدان توجه نموده‌اند، بهره‌گیری از عناصر قومی، فرهنگی، تاریخی و... مشترک میان ساکنان ایران زمین است. در این راستا بزرگداشت اسطوره‌های قومی و ملی، ستایش عظمت باستانی ایرانیان و تأکید بر شاخصه‌های مهم فرهنگی، دارای اهمیت فراوان می‌باشد. از جمله شاعران معاصر که به هویت ملی توجه نموده‌اند، می‌توان محمدرضا شفیعی کدکنی را نام برد. وی باستان‌گرایی را که یکی از روش‌های برجسته‌سازی زبان است، به‌عنوان ابزاری در جهت دستیابی به هویت ملی به کار برده است.

شفیعی در شعر خود به نمادها و شخصیت‌های اسطوره‌ای، آیین‌های باستانی، تاریخ و فرهنگ گذشته، و جغرافیای ایران قدیم که از عناصر فرهنگ و هویت ملی به‌شمار می‌آیند، توجه بسیار نموده‌اند و علاوه بر اینها، شفیعی در شعرش به شخصیت‌های بزرگ عرفانی و ادبی گذشته فارسی نیز پرداخته است. این امر نشانگر توجه ویژه‌ی وی به این بُعد از هویت ملی ایرانیان می‌باشد. بدین‌سان کاربرد باستان‌گرایی در سخن شاعران معاصر را می‌توان رویکردی به هویت ملی انگاشت.

کلیدواژه‌ها: شعر معاصر، هویت ملی، آشنایی‌زدایی، هنجارگریزی، باستان‌گرایی.

* استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه مازندران

** کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی